

door Vincent **Scheltiens** Ortigosa (*)

Dit artikel verscheen onder de titel “Catalonië in Vlaanderen: rechtse nationalist en linkse españolisten” in *Aktief* (nr. 1, 2018), ledenblad van het [Masereelfonds](#).

Met dank voor de toelating tot overname

(Ten behoeve van de lezers in Nederland voegde de redactie enkele noten toe)

Op 7 december 2017 betoogden ongeveer 45.000 Catalanen in Brussel. Ze riepen Europa op om “te ontwaken”. Ze wilden dat de Europese instellingen en lidstaten een kritischere houding ten aanzien van Madrid zouden aannemen. Het Partido Popular (PP-)minderheidskabinet ging zijn boekje te buiten, zo klonk het, door het toepassen van artikel 155 van de Spaanse grondwet dat regioregering en dito parlement ontbonden heeft en het bestuur van Catalonië onder curatele plaatste. De betogers vroegen begrip voor het Catalaans onafhankelijkheidsproces dat ze zien als een toepassing van het recht op zelfbeschikking. En velen, niet allen, kwamen ook minister-president Carles Puigdemont een hart onder de riem steken.

Niet weinig N-VA'ers ¹ sloofden zich in de voorafgaande dagen uit voor het vinden en voorbereiden van slaapplekken en het organiseren van gaarkeukens. Waar men het bestuur in handen heeft, werd gemeentelijke infrastructuur ter beschikking gesteld. Elders herschikten individuele militanten de eigen woonst om de Catalaanse betogers een verkwikkende nachtrust te gunnen. De N-VA'ers hielden het niet bij die logistieke inspanning. Ze namen ook nog eens actief deel aan de betoging: talrijke leden en - netjes afgewogen weliswaar - een aantal kopstukken onder wie Jan Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement, en de onvermijdelijke Pol Van Den Driesche, in zijn dromen toekomstig burgemeester van Brugge. Ijver en overtuiging waren zo groot dat er ook partijoverschrijdend gewerkt werd. N-VA'ers en Vlaams Belangers sloegen in tal van gemeenten de handen in elkaar om de Catalaanse nationalist en zo goed als mogelijk op te vangen. En ja, op de betoging viel ook een sterke Vlaams Belang-delegatie op, aangevoerd door voorzitter Tom Van Grieken.

De houding van de N-VA mag in vele opzichten verbazen. De rechtse Vlaams-nationalisten zijn immers de mening toegedaan dat de betoging een belangrijk feit stelde waar Europa niet zomaar omheen kan. Het middenveld heeft gesproken, het beleid moet luisteren, of zoiets.

Dat is nochtans helemaal niet wat de N-VA oordeelt wanneer andere bewegingen de straten van Brussel doen vollopen of overgaan tot sociale actie. Neem nu de nationale betogingen van het gemeenschappelijk vakbondsfront. Qua representativiteit moeten die niet onderdoen voor het Catalaanse statement. Hoe vaak brachten de bonden al niet minder dan 100.000 mensen op straat? De enige consistentie in al die gevallen is dat uitgerekend de N-VA zich niet alleen distantieert, maar ook

het 'signaal' van de vakbonden negeert. Nu niet dus. Onder N-VA'ers windt men zich op – overigens helemaal terecht – over de opsluiting van 'de twee Jordi's' (Sánchez en Cuixart), beiden voorzitter van een middenveldorganisatie: de ene van de *Asamblea Nacional Catalana*, de andere van *Òmnium Cultural*. Maar in eigen land veroordeelt de N-VA syndicale acties ook als 'politieke' acties en eist ze dat de slagkracht van syndicale organisaties aan banden wordt gelegd: met dwangsommen, met rechtspersoonlijkheid, met de invoering van minimale dienstverlening tijdens acties bij de openbare diensten... Want staken in openbare diensten noemt ze gijzelen. Alle middelen lijken goed om de slagkracht van het middenveld te beknotten. In beide gevallen gaat het om het saboteren van dat middenveld, alleen zijn de rechtse Spanjaarden wat drastischer dan hun collega's, de rechtse Vlamingen.

Toch gaat de Catalaanse passie bij de N-VA-top om niet meer dan compensatiegedrag. Ik verduidelijk. Essentieel voor de Catalaanse onafhankelijkheidsstrijd, zo men zich in het kamp van de *indepes* wil situeren, is een erkenning vanwege de Europese instellingen en – er onlosmakelijk mee verbonden – een kritiek of veroordeling door die instellingen aan het adres van de Spaanse centrale regering. Laat de N-VA nu de enige partij zijn die daar wat kan aan doen, die de pro-Spaanse Europese unanimitieit kan doorbreken. De N-VA heeft op dat vlak zelfs de keuze. Ze kan dat doen door, als grootste federale partij, België een pro-Catalaan standpunt te doen innemen. Dát zou pas de benarde, zeg maar uitzichtloze situatie van de Catalaanse onafhankelijkheidsgezinden fundamenteel ten goede kunnen veranderen. Dat één lidstaat, eentje om te beginnen, een dissonante klank zou laten horen op het Europese forum zou pas tellen. Maar dat zou betekenen dat de N-VA beslist om het nationalistisch streven boven de neoliberale politiek te zetten. Dat ze het ervoor over zou hebben dat de Belgische regering in een Europese storm belandt en dat die regering intern op springen komt te staan en zelfs zou kunnen kapseizen.

Zo ver wil de N-VA het echter in geen geval drijven. De neoliberale politiek – in haar eufemistisch jargon het 'herstelbeleid' – is en blijft prioritair.

Van achter de spreekwoordelijke balustrade moedigen N-VA-figuren de 'Catalaanse vrienden' aan in hun eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring, maar denken er geen seconde aan zelf zo een *roadmap* uit te zetten. Die onwil is ingegeven door een mengeling van nuchterheid en opportunisme. De Vlaams-nationalistische partij weet dat ze in Vlaanderen in de verste verte geen meerderheid zou kunnen meekrijgen voor zo een zotte, voluntaristische onderneming die alleen maar door het Vlaams Belang zou gesteund worden. De N-VA opteerde voor de communautaire *stand still* en voor de neoliberale bezuinigingen, waarmee ze helemaal op dezelfde lijn zit als... het PP-kabinet van Mariano Rajoy.

Anderzijds mag de partij – om haar torenhoge electorale scores te behouden – geen openingen laten die door het Vlaams Belang opgevuld zouden kunnen worden. Het is geen geheim dat beide partijen electoraal deels als communicerende vaten op elkaar inwerken. Eén van de redenen waarom de N-VA electoraal boven het eigen gewicht bokst, heeft te maken met haar capaciteit om het Vlaams Belang electoraal in aanzienlijke mate uit te zuigen. Toch is dat een allesbehalve onveranderlijk gegeven. Vele N-VA'ers zijn oprechte volksnationalisten die het ernstig menen met de catalanistische zaak. Ze zitten aan de basis, in het middenkader en ook her en der hogerop; cynisme is hen in deze vreemd. Totaal niet thuisgeven in dit dossier zou wel eens wat militanten kunnen desillusioneren. Een beetje hulpeloos positioneert de Vlaams Belanger Van Grieken zich als grote vriend van de Catalaanse *indepes*.

Een beetje stouterik zou, na de aankondiging van Trump dat hij Jeruzalem als hoofdstad van Israël

erkent, de N-VA moeten vragen of ze ook gaat vendelzwaaien op een in Brussel georganiseerde betoging van Palestijnen met speeches in het Arabisch en het Frans (zoals de Catalanen ook betoogden en speechten in Catalaans en Frans). Want ook dat is volksnationalisme tegenover een repressieve en autoritaire staat. Tegenover Netanyahu is Rajoy natuurlijk maar klein bier. Rechtse Vlaams-nationalisten, van N-VA tot Doorbraak ², zwijgen echter in alle talen over de Israëlische kolonisatiepolitiek en hebben plots ontdekt dat Madrid een autoritaire, repressieve regering huisvest die betrokken is in corruptieschandalen en zoiets als de muilkorfwet ³ heeft ingevoerd. Dank u mannen (er zijn bij Doorbraak weinig tot geen vrouwen actief en dat vinden ze zelf geen probleem), maar dat wist iedereen al langer. Alleen werden mensen geviseerd die zich verzetten tegen bijvoorbeeld huisuitzettingen, besparingen op zorg en onderwijs, afdankingen... En dat kon zowel de N-VA als de Doorbrakers geen ene moer schelen. Nee, het enige dat deert is de organisatie van de samenleving op het niveau van de subnatie. Wat daar verder ook inhoudelijk gebeurt, is blijkbaar van ondergeschikte orde. Nochtans is dat het wezenlijke verhaal. Niet zozeer op welk niveau dat je je samenleving bestuurt, maar welk soort beleid je voert en op welk niveau dat op de meest democratische, breedst gedragen manier kan.

Maar ook al is het wat laat en wat selectief, ze zien en herkennen autoritarisme, die Vlaams-nationalisten. Bij een flink deel van links is de aversie voor het Vlaams-nationalisme dan weer zo groot dat menigeen zich aan de zijde van het Spaanse *legitimisme* meent te moeten scharen. Het is nogal bevreemdend linkse stemmen zich ongerust te horen maken over het imago van België in Spanje of Europa, zonder een woord te reppen over zowel de neoliberale politiek van Rajoy, het rechtse Spaanse nationalisme (er is geen ander) of de schending van elementaire democratische rechten en vrijheden. Je hoeft als links mens geen aanhanger van het Catalaanse nationalisme te zijn, je mag wel de repressieve aanpak, het neoliberalisme en de corruptie van de Spaanse regering aanklagen. Je mag als links individu toch ook zeggen en schrijven dat de Spaanse grondwet van 1978 aan herziening toe is. Niet alleen inzake de (re)organisatie van territorialiteit en bevoegdheden, maar ook en vooral om er een grotere sociale dimensie in te verankeren. Linkse lui die zich nu - uit afkeer voor het Vlaams-nationalisme - in het *españolistische* kamp situeren, moeten toch wel weten dat de democratisch verkozen republiek gewapenderhand werd verslagen en dat deze grondwet, na vier decennia dictatuur, niet de republiek herstelde maar Franco's opvolger aan het hoofd van de staat stelde en die staat omdoopte tot monarchie. Selectieve verontwaardiging, het is geen rechts monopolie.

Vincent Scheltiens is doctor in de geschiedenis en lid van *Power in History - Centre for Political History*. Hij promoveerde aan de Universiteit Antwerpen op een proefschrift over de Vlaamse en Waalse identiteitsconstructie aan de hand van alteriteitsvertogen.

Hits: 10

Dit delen:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Voetnoten

-
1. De Nieuwe Vlaamse Alliantie (N-VA) is een rechtse Vlaams-nationalistische partij onder voorzitterschap van de Antwerpse burgemeester Bart De Wever. De N-VA vormt de grootste fractie in de Belgische Kamer en in het Vlaams Parlement (31,9% van de stemmen in 2014). Ze bezet in de federale regering verschillende ministerposten, waaronder financiën, defensie en asiel en migratie (de zeer omstreden Theo Francken) [Nvdr]
 2. Doorbraak is een Vlaams-nationalistische [website](#). [Nvdr]
 3. Zie bv. Ander Europa, [De Spaanse 'muilkorfwet' of de dreiging van de Staat](#), juli 2015. [NvdR]
-